گفتوگۆ لەگەڵ شاعیر بەرزان هەستیار ... ئامادەکردنی: شاخەوان سدیق

بەرزان هەستیار:"لە ئەدەبی هەموو دنیادا لێکچوون هەیە و کەسیش وەك هەندێ نووسەری لای ئێمە نەیکردووە بەهەرا"
ئا/ شاخەوان سدیق

بەرزان هەستیار یەکێکە لە نەوەی هەشتاکانی دەنگی شیعری کوردی و هەمیشە بەشیعرە سەرنج ڕاکێشو پرسیارە جدییەکانی ڕاماندەکێشێتە ناو دنیای تێکستەکانی هەروەك (بەختیار علی)لە نوسینێکدا دەڵێت" قەسیدەی دڕێژی بەرزان هەوڵێکی زۆری تێدایە بۆ چربوونەوە، بۆ کۆکردنەوەی مانا لەیەك وێنەی خێرادا بۆ گوتنی مانای قوڵ بە وشەی کەم لە سەروی هەمووشیانەوە تێڕامانێکی بێوچان لە مردن و شکست و تەنیای هەیە لە زۆر جێگادا خەمگینە، جۆرە هەستێکی بینینی تەنیای تێدایە بە قەدەرخۆی وەك مرۆڤ، هەستێکی پوچ بەژیان کە دەگاتە پلەی گاڵتەکردن بە زمان و بە ئینسانیش خەیاڵی بەرزان لەخزمەت نیگەرانیە ڕۆحیەکەیدایە ئەو خەمە تاریکەی ناوەوەیە کەدەیەوێت ببێتە دەروازەی تێڕامان و کەرەستەی دروست کردنی مانا" هەربۆیە بە پێویستم زانی بۆ زیاتر ئاشنابوون بە دنیابینی بەرزان ئەم دیدارەی لەگەڵ سازبدەم.

پ/ هەمیشە دەوترت نوسین بە شێکە لە وەڵام دانەوەی شکستەکانی ئینسان ئەو شکستانەی کە نەی توانیوە بە سەریاندا زاڵ بت یان نوسین پڕکردنەوەی نەقسەکانی ئینسانە. لای تۆ نوسین هەستکردن بەنەقس بوو؟ یان وەڵامدانەوەی شکستەکانت؟ یان هیچ کام لەمانە نەبوو؟ مەبەستمە بەڵام دوای ئەمانە تۆ بۆ ئەنوسی؟؟

وە/ ئەگەر بەوردیی لە پرسیارەکەت وردببمەوە، ئەتوانم بڵێ َم تا ڕادەیەکی زۆرخۆی لە ناوخۆیدا بەشێکی زۆری وەڵامەکەشی هەڵگرتووە، بە واتایەکیتر دەمەوت بڵێم پرۆسەی نووسین لای من هەندێك جار وەڵامدانەوەی ئەو شکستە قورسانەیە کە تا سەر ئێسقان بەسەر خۆمدا دەمشکننەوە و هەندێکجاریش پێش ئەوەی بوومەلەرزەی شکستێك ڕووبدات هەستی پێدەکەم و گەرەکمە لە ڕێگەی نووسینەوە بەربەوشکستە بگرم،

کەواتە چاکتر وایە هەمیشە خۆم لە نووسین نزیك بکەمەوە بۆ ئەوەی بە جۆرێکی وا، نەبم بەژێر باری شکست و مەینەتەکانەوە کە بوارێکم نەمێنێت بۆ هەناسەدان. دەنووسم، دەنووسم، دەنووسم بۆ ئەوەی "تا ئەو دووچۆ ڕۆحانەی ژیانەم بۆنیان بێت " منیش دەست لە دیوارەکانی "بوون" بدەم. دەنووسم بۆ ئەوەی بەردەوام لاولاوی عیشقێك بەر پەنجەرەکەم چۆڵ نەکات. پێش هەموو شکست و دوای هەموو داڕمانێك دەنووسم، نەوەك بێدەنگیی لاڵم بکات.

پ/ لە شیعرەکانتا گەڕانەوەیەکی سەیرئەبینم بۆ منداڵی و هەست بە بوونی ترسکی گەورەش لە پیری. پێم خۆشە بزانم ئەم دوو پرسە چی ئەگەیەنن لە ژیانی تۆداو دەتەوت ئەم دوو هاوکشیە چۆن هاوسەنگ بکەیت.؟؟؟

وە/ من وای دەبینم کە کەمکەس لە ئێمە منداڵیی خۆی بینیبێت و یان هیچ نەبێت ڕۆژەیەکی کەمی لە خولیاو ئارەزووەکانی منداڵیی بۆ هاتبێتەدی، منداڵیی لای من ئەو بناغە پتەو و سەنگینەیە کە دواتردەکرێت هەموو کۆشی تەمەنی بخرێتە سەر، بەڵام بەداخەوە منداڵیی زۆربەی زۆرمان منداڵییەکی شەرمن و لەرزۆکە، منداڵییەك کە بە مانای ووشە لە هەموو ماناکانی منداڵیی بەدەر بووە، بە کوردی و بە کورتیی ئێمە کۆمەڵێك منداڵی پیرو چاوکز بووین. بیرم دێت هەر کات میوانێکمان بهاتایە دەبوایە وەك گەورەکان بەخێرهاتنی بکەین و بە ئەدەبەوە هەڵسوکەوت بکەین و لەبەردەم میوانیشدا دەبوایە"پیاوانە " خۆمان پیشان بدایەو گەردەمیشمان بکردایەوە دەبوایە وەك گەورەیەك بدوێین کە ئەمەش بۆ ئێمەی منداڵ زۆر سەخت بوو.
من دەڵێم ڕەنگە بۆ ئەو کاتەی ئێمە تا ڕادەیەك ئەو جۆرە مامەڵە کردنە لەگەڵ منداڵ ئاسایی بووبێت، ئەویش بەحوکمی ئەوەی ئەو سەردەمە باوباپیرانی ئێمە خاوەنی ڕۆشنبیرییەکی ئەو تۆ نەبوون و دابونەریتیش هەر ئەوەندەی ڕێپێداون کە بەو چەشنە مامەڵە لەگەڵ منداڵدا بکەن.
من حەز دەکەم لێرەدا شتێکت بۆ بگێڕمەوە ، ئەو کاتەی لە قوتابخانەی سەرەتایی پیرەمەگروون بووم، ڕۆژێکیان کە لە قوتابخانە هاتینەدەرێ لەبەردەم قوتابخانەدا کوڕێکی دراوسێی خۆمانم بینی کە هاوڕێی گەڕەکم بوو، هەر کە سڵاومان لەیەك کردپێی وتم بڕۆ بۆ ماڵەوە باوکت پاسکیلی بۆ کڕیوە ، ئیتر من بە بێ ئەوەی هیچی لێبپرسم لەبەردەم قوتابخانەوە هەتاماڵەوە بەڕاکردن ڕۆیشتمەوەو هەر کەخۆم کرد بە ماڵەوەدا و خوشکێکمم لە حەوشەبینی وتم

کواپاسکیلەکەم؟ ئەویش هەر زۆر بە ساردیی وتی پاسکیلی چی؟ ئیتر من بەو منداڵییە لەوە تێگەیشتم کە ئەو هاوڕێیەکم تەنها بە گاڵتەوە ئەوەی پێ وتووم، من ئێستاش ڕووخساری ئەو هاوڕێیەی منداڵییمم لەبەرچاوە ، کە لەیەك ڕۆژداتووشی دووحاڵـّـَـَـەتی جیاوازی کردم، حاڵەتێکیان ئەو هەموو کامەرانییەبوو کەهەتا گەیشتمەماڵەوە خەریك بوو باڵ دەرکەم، حاڵەتەکەی تریش ئەوە بوو کە بە گەیشتنە ماڵەوەم و پرسیارکردنم لە پاسکیلەکە تووشی ناخۆشترین و تاڵترین شکستیکردم، جا ئیتر ئەمە نموونەیەکی بچووکە لە نائومێدییەکانی منداڵیی، بۆیە هەرسات کەدەمەوێت بگەڕێمەوە بۆ کۆڵانەکانی منداڵیی، نامەوێت ئەو کۆڵانانەبن کە پڕبوون لە تاریکیی، دەمەوێت منداڵییەك بێت کە بەڕاستیی تام و چێژی خۆیم پێببەخشێت، ئەگەرچی هەندێ جاریش هەموو کۆڵانە تاریکەکانیم لە دەروازەکانی پیریی پێ خۆشترە.

پ/ بەداخەوە ڕەخنەی ئەدەبی ئێمە ئەوەندە بچوك بوەتەوە کە لەبری باسکردن لە ناوەڕۆك و تەکنیك و بابەت و زمان لە دەق دا باس لە لەیەکچون ودزی و لاسایکردنەوە دەکرت. تۆ پتوایە هیچ دەقێك هەبێت لەدنیادا تەئسیری دەقێکی پێش خۆی لەسەر نەبێت؟ یان ئەم باسکردن لە لەیەك چوون ودزیە لە دنیای ئەمڕۆی ئێمە دا لای تۆ چی ئەگەیەنت؟؟؟؟

وە/ هەڵبەتە ئەو وتەزایەت بیستووە کەدەڵێت " شێرچییە، جگە لەچەند ئاژەڵێکی هەرسکراو؟" ئەمە ڕاستەوڕاست لەگەڵ ئەدەبدا دەگونجێت، ئەوانەی کەتەنها دەوروخولی ئەوەدەدەن کە بزانن کامە دێڕی فڵان نووسەر دووراو دوور دەچێتەوە سەر دێڕی فڵانە نووسەری ترو تا بڵێیان بکرێت خۆیان لە هەموو شتە جوانەکانی ناو دەقەکە بەدووردەگرن و زۆرجاریش لە بێ سەوادییاندا لەبواری ڕەخنەدا پەنابۆ ئەوجۆرە شتانە دەبەن و ئامانجیشیان تەنها دروستکردنی تۆمەتێکی بێ بنەمایە بۆ نووسەرەکە، تۆپێم بڵێ کام لەوبوختان دروستکەرانە، خۆیان، وتارێك، یان بەرهەمێکی ناوازەیان پێشکەش بەخوێنەری کورد کردووە؟ من نکووڵی لەوەناکەم کە هەندێ بەرهەم نەك هەر کاریگەریی بەرهەمێکی پێش خۆی لەسەرەو بگرە هەندێ جاریش گواستنەوەی دەقاودەقی بەرهەمی کەسێکیترە، بەڵام ئەمە ئەوە ناگەیەنێت تۆ بڵێیت و لە هەرشوێنێك بینیت، بۆ نمونەمن باسی" مردن "م کردووە و پێش منیش کەسێکی تر باسی لە گۆشە نیگایەکی جیاوازتر و بە کەرەستەی تەواو جیالە من باسی مردنی کردبێت، ئیتر تۆ من بەوە تاوانباربکەیت کە من ماڵی ئەوم تاڵان کردووە.

من لە چەند جێیەکی تریش باسی ئەو پەتایەم کردووە و زۆریش بەوە نیگەرانم کە دەبینم مەیدانی ڕەخنەی کوردی زۆرێك لەو چەشنە نووسەرە دەستو پێ سپییانەی تێ ڕژاوە و ڕەنگە سەرلە هەندێك خوێنەری کەم ئەزموونیش بشێوێنن.
دواجار دەمەوێت بڵێم لە ئەدەبی هەموو دنیادا لێکچوون هەیە و کەسیش وەك هەندێ نووسەری لای ئێمە نەیکردووە بەوهەرا و زەناو تۆمەت بەخشینەوەیە، ئەمە جگە لەوەی نووسەری وا هەیە تەنانەت لێکچوونێکی بەرچاو لە نێوان هەندێ بەرهەمی خۆیشیدا دەبینرێت، هەربۆ نموونە، نووسەرێکی وەك “جەلیل قەیسی” گەربە هەڵەدانەچووبم کتێبی”ماڵ ئاوا ئەی شاعیران” کە چەند شانۆنامەیەکی یەك پەردەییە، کاتێك کە خوێندمەوە هەستم کرد زۆربەی شانۆنامەکانی هەر لە یەك کەشدا دەسووڕێنەوە و بگرە تەواولێکیش دەچن کە ئەمە ئەگەر لای ئێمە ڕوویدات هەرئەودەست و پێ سپییانەی مەیدانی ئەدەب ئەیکەنە ڕۆژی حەشر ونووسەربەوەتاوانبارئەکەن کە کەوتۆتە دووبارەکردنەوە وجوینەوەی خۆی. ئیدی مادام تۆ دەخوێنیتەوە و سەر بە ئەهلی نووسینیشیت، ئەوە هەرڕوودەدات کە لە شوێنێکدا شتێك بڵێیت و بنووسیت و پێش تۆش ئەو شتە بە جۆرێك لە جۆرەکان نزیك لەوەی تۆ وترابێت یان نووسرابێت. من وەك خۆم ئەو جۆرە نووسین و نووسەرانە هیچ کات نابنە لەمپەرێك لەبەر دەممدا و ئەوەی بتوانم دەیڵێم و دەیبەخشمە خوێنەرەکانم.

پ/ هەمیشە پرسی مەرگ پانتاییەکی گەورەی شیعری تۆی داگیر کردوە. بۆ خۆشی مەرگ بەدرێژایی مێژوو یەکێك بوە لە پرسیارە جدیەکان ئەمەوێت بزانم ترسانتە لە مەرگ و ئارەزوو بون و ڕازمەند بوونتە لە ژیان. بەردەوامی بەم پرسە داوە لای تۆ؟ یان حەزکردنە لە نەمری و مانەوە؟ یان تێڕامانتە لە ژیانی دوای مردن کە ئەفلاتونیەکان پی دەڵێن ژیانی هەتا هەتایی؟ یان مەرگ لای تۆ و بۆتۆ چیە؟؟؟

وە/ وادێتەبیرم جارێکی ترو لە چاوپێکەوتنێکی ترداوەڵامی ئەم پرسیارەم داوەتەوە، بەڵام ئەگەر بە وردیی دیقەتی شیعرەکانی دیوانی “بە تەنیشت فەنابوونەوە” بدەیت لەوێوەبە ئاشکرا ئەم پرسی مردنە سەر دەردێنێت و پاشانیش لە شیعرەکانی دوای ئەو دیوانە و زەقتریش لە قەسیدەی “ساڵێك لە نیگەرانیی “دا بەرجەستە دەبێت.
هەر وەك خۆشت دەڵێیت مەرگ بە درێژایی مێژوو یەکێك بووە لە پرسیارەجدییەکان، بەڵای منیش وەڵامی ئەو پرسیارە نە هێندە سانایە ونەدەکرێت بە شیعرێك دوان و ڕۆمانێك و وتارێك وەڵام بدرێتەوە، بۆیە هەمیشە لای من ئەم پرسیارە بەچەندین شێوە وگۆشەنیگای

جیاوازەوە دووبارە دەبێتەوە و هەرجارە وبە جۆرێك سەنگەرم لێدەگرێت.
من هەرگیز وەك پرنسیبێكی نەگۆڕ مەرگم خۆش نەویستووە و هەڵوەدای هەڵبژاردن و پێك گەیشتن نەبووم لەگەڵیدا، بەڵكو هەمیشە ویستوومە لەڕێی باس كردن ولێدوان لە مەرگ، خۆمی لێ دوورخەمەوە و جۆرە ئازایەتییەكی شاراوەش لە خۆمدا دروست بكەم و لەهەمان كاتیشدا لەو هەموو غەدرەبدوێم كە مەرگ ناغافڵانە لێمانی دەكات.

پ/ هەندك كەس لە خوێنەوەی دەقەكانتا پیان وایە تۆ زۆر رەشبینی و بێهیوای بەرامبەر بەژیان؟ ئایا تۆ خۆت هەست بەمەدەكەیت؟ یان پێتوایە پرسیاركردن لە ژیان و ئەوەی لە ناویدایە بە مەرگیشەوە بۆ خۆی بوونی گەشبینی و پرۆژەی جدییە بۆ ژیان؟؟؟

وە/ نازانم تۆ قەت بەشەو بە ناو گۆڕستانێكدا یان بە چۆڵەوانییەكدا ڕۆیشتوویت؟ من خۆم زۆرجار لەو شوێنانەدا لە ترساو بۆ ئەوەی ورەیەك بدەمەبەرخۆم كەوتوومەتە گۆرانیی وتن ولە ناخیشەوە ترس بۆستی لێبڕیوم، ئەم پرسی مەرگەش لە شیعرەكانمدا زۆربەی زۆری هی ئەوەیە كە,وەك لە وەڵامی پرسیارەكەی پێشوودا ئیشارەتم پێدا، ترسی مردن لە خۆم بڕەوێنمەوە، من نامەوێت بمرم، وەك چۆن هەموو جار كە پرسیارمان لە نەنكم دەكرد كە بۆچی لە مردن دەترسێت؟ ئەویش دەیوت ئاخر بە تەنها چی بكەم لەو چاڵەتاریكەدا؟ ڕەنگە ئەم وەڵامەی نەنكم ئەگەربە ڕاگوزاریی تەماشای بكەیت، ئەوەندە لای خۆی ڕاتنەگرێت، بەڵام لای من ئەو وەڵامە كۆمەڵێك مانای گەورە و سەیری لەگەڵ خۆیدا هەڵگرتووە.
ڕاستە لە هەندێ شیعردا ئەو پەنابردنە بەر مەرگ هەیە وبە تایبەتیش لە شیعری" ئێوارەیەك بۆ خۆكوشتن" دا بەڵام لە هەمان كات وەك ئەوەی لە خەوێكی ناخۆش بە ئاگاهاتبمەوە، سامێكم لێنیشتووە و وتوومەبەس نەبووخەوبوو !
بە واتایەكیترو ڕاشكاوانەتردەمەوێت جارێكی تریش دووبارەی بكەمەوە هەرگیز نامەوێت بەو كۆڵانانەداڕەتبم كە مەرگ بۆسەی خۆی تیاناونەتەوە، هێشتا زۆرشتماوە بمەوێت دەستم بیانگاتێ و هەست بەلەزەتیان بكەم و ڕۆشناییەكی تریان پێببەخشمەبەر هەیوانی فێنكی ژیان، هەر بۆیە نەدەمەوێت و نەدەشتوانم واز لەو پرسیارە جددی و لە هەمان كاتدا ئاڵۆزانەش بهێنم، هەر لە ڕێگەی ئەو پرسیارانەشەوە بەردەوام پرۆژەی ترم دەبێت و ئەو سەری توونێلی ئەو پرسیارانەشم لێ دیار نییە .!!!

تیبنی/ ئەم دیدارە لەساڵی 2009 دا سازدراوەو لە گۆڤاری هەناردا ئەو دەم بڵاوکراوەتەوە.